

Universitätsbibliothek Wuppertal

**DIONYSII || LAMBINI MON-||STROLIENSIS RE-||GII
PROFESSORIS,|| IN || Q. HORATIVM FLACCVM EX FIDE
ATQVE || AVCTORITATE COMPLVRIVM LIBRORVM
MANV-||scriptorum à se emendatum, et aliquoties
recogni-||tum, ...**

Horatius Flaccus, Quintus

Frankfurt/Main, 1577

Ode 8: Ad C. Mæcenatem

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1066](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1066)

A & 9. *Flectere ludus equos, & spicula tendere cornu.*
 GRAMINE MARTIO] cāpo Mart. Od. 1. li. 4. iam
volucrum sequor Te per gramina Martij Campi, &c.
 TVSCO DENATAT ALVEO] secundo flu-
 uio natat. decursionem Tiberinam significat. vi-
 de annotation. ad illum locum, *Cur timet flauum*
Tiberim Tangere? &c. Od. 8. lib. 1.

PRIMA NOCTE] prima noctis parte.

QUERVLÆ TIBIÆ] cuius cantu Enipeus,
 aut quiuis alius amator, se amore tui perire signi-
 ficet, queraturque se immeritò abs te sperni. Lu-
 cret. lib. 4. *Chordarumque sonos fieri, dulcisque que-
 relas, Tibia quas fundit digitis pulsata canentium.*
 Idem lib. 5. *Inde minutatim dulcis didicere quere-
 las, Tibia quas fundit digitis puls. can.* sic Hor. Od. 2.
 epod. *Queruntur in siluis aues.* μινυρισμους dicunt Gre-
 ci, ita canere, & taleis querelas, μινυρισμους appel-
 lant. Profert hunc locum Seruius ad illum Virg.
 versum Georg. 3. *Et cantu querula rumpent arbu-
 sta cicade:* vbi querula interpretatur canore.

DESPICE] deorsum aspice.

B DVRAM] id est saeuam, & difficilem, & inexo-
 rabilem, seu illiberalem. Sic patres seueriores, duri,
 & ferrei appellatur: ex quo duritas. Cic. in Caton.
quanta in altero duritas? Sic enim legi malo, re-
 clamante & inuito Nonio, quàm duritas.

DIFFICILIS] saeva & inexorabilis, & inex-
 pugnabilis. χαλεπή. sic Od. 10. eiusdem lib. *Non te*
Penelopen difficilem prociis Tyrrhenus genuit parens.
 Iam hoc totum *difficilis mane*, Græcorum more
 dictum, χαλεπή ὄσα διατέλει.

AD C. MÆCENATEM.

Od. 8.

Cur Kalend. Martiis, cum vxorem non habeat,
 nihilominus sacrificet, & epuletur tamen.

Martiis celebs quid agam Kalendis:
 Quid velint flores, & acerra turis
 Plena, miraris, positusque carbo in
 Cæspite viuo,

C Docte sermones utriusque linguae,
 Voueram dulcis epulas, & album
 Libero caprum propè funeratus
 Arboris ictu.

Hic dies, anno redeunte festus,
 Corticem astrictum pice demouebit
 Amphora, fumum bibere instituta
 Consule Tullo.

Sume Mæcenas cyathos amici
 Sospitis centum: & vigiles lucernas
 Perfer in lucem: procul omnis esto
 Clamor, & ira:

Mitte ciuileis super vrbe curas
 Occidit Daci Cotisonis agmen:
 Medus infestus sibi luctuosus

Disidet armis:

Seruit Hispanæ vetus hostis ora
 Cantaber, sera domitus catena:
 Iam Scythæ laxo meditantur arcu
 Cedere campis.

Negligens, ne quæ populus laboret,
 Parce priuatus nimium cauere.
 Dona presentis rape latus hora:
 Linque seuera.

MARTIIS CÆLEBS QUID AGAM] Ka-
 lendas Martias & amantes, & mariti religiosè co-
 lebant: illi, vt à puellis suis, hi vt ab vxoribus gra-
 tiam iniret: illi, vt omnia sibi lata & secunda in a-
 more euenirent: hi, vt vxores castas & pudicas ha-
 berent domi. Itaq; solebant vtriq; ad matronas &
 ad amicas munera mittere. Atq; iccirco Iuuenalis
 Kal. Mart. *famineas* appellat. & Mart. eadē Satur-
 nalia *muliebria*. Scis certè, puto, vestra iā venire Sat.
 Mart. kal. *Tum reddam tibi Galla, quod dedisti.* Ti-
 bull. lib. 3. *Martis Romani festa venere kalenda.*
 Exoriens nostris hic fuit annus auis: *Et vaga nunc*
certa discurrunt vndiq; pompa, Pèrg, vias vrbis, mu-
nera, pèrque domos. Dicite Pierides, quoniam donetur
honore seu mea, seu fallor, cara Neera tamen. cole-
 bant eundem diem & puellæ. Idem Tibull. lib. 4.
Sulpicia est tibi culta tuis Mars magne kalendis: Spe-
ctatum è calo (si sapi) ipse veni. mittebāt & sua ma-
 tronæ munera. Plaut. in Milite glor. *Damihivir,*
kalendis que mittam, quom Martia venerint, &c.
 Martias autē Kalendas matronæ celebrabant (in-
 quit Festus) quòd eo die Iunonis Lucinæ ædes coli
 cœpta est. Seruius autem ad eum Virg. locū Æn. 8.
Tatiog, seni, Curibusq; seueris: Iure, inquit, dixit se-
ueris. Cum enim filias perdidissent Ceninenses, An-
temnates, Crustumij, Sabini, ceteris quiescentibus, soli
Sabini bellum susceperunt: qui interuenientibus trigin-
ta feminis iam enixis, de illis, que rapta fuerant, pacē
fecerunt: ex quarum nominibus curia dictæ sunt. Pra-
tereà in communem mulierum honorem kal. Martia
feminis dicata sunt. Horat. *Martiis celebs quid agam*
kalendis. Iuuenal. *Munera femineis tractat secreta*
kalendis. Nec enim aliter congruit kalendas Martias
esse feminarū, nisi quia femina, vt diximus, bella seda-
rūt. Hactenus Seruius, quæ mihi indicauit Germ.
 Valens Pimpūtinus. Nomē, kal. secut⁹ & nobiliū
 grāmaticorum auctoritatem, & veterum marmo-
 rum, ac lib. testimonium, & doctorum virorum
 vsū, per K, excudendum curauit.

CÆLEBS] qui nec vxorem, nec vllam femi-
 nam, quæ mihi vxoris loco sit, domi habeam.

IN CÆSPITE VIVO] sup. Od. 19. lib. 1.
Hic viuum mihi cæspitem, hic Verbenas pueri ponite.

ET ALB. LIBERO CAPR.] cur Baccho
 caper immoletur, omnibus notissimum est. Virg.
 Georg. 2. *Non aliam ob causam Baccho caper om-*
nibus aris Ceditur. notū est illud epigramma, quod
 extat epigrammatum Græcorum lib. 1. cuius hæc
 sententia est, *Etiam si radicitus caper vitem de-*
palcat, tantum tamen vini prolaturam, quantum
 satis

A **latis sit ad libandum, dum immolatur.** *Κῆν με φά-
γης ἐπὶ ρίζαν, ὁμοίως ἐπὶ κερποφορήσῃ, Οσοον ἐπαπίσαι σοι, τρεῖς
γε, θυομένω.* Album autem dixit, quia dijs superis
albæ hostiæ immolantur: inferis, nigræ.

PROPÈ FUNERATVS ARB. ICTV] de
hac arbore lege Od. 13. lib. 2. *Ille & nefasto te posuit
die.* & 17. *Met truncus illapsus cerebro Sustulerat,*
& c. Funeratus autem, id est, funere elatus, & ita
exanimatus.

DOCTE SERMONES] ita legendum, non
docte sermonis. Ita enim scriptum est in cod. Faër.
& vno Vatic. adde quod ita loquitur Oda proxima.
Dulceis docta modos, & citharæ sciens. Denique
ita legit Donat. producens testem hunc locum
comment. in Eunuch.

HIC DIES ANNO REDEVNTE] dies fe-
stus anniuersarius. *anno redeunte,* anno vertente:
ἀνεπιμένω ἐνιαυτῷ. Horat. Sat. 2. lib. 2. *Sine diem fe-
stum rediens aduexerit annus.* ἔτυμον Græci nomi-
nis ἐνιαυτός, quasi in seipsum reuolutus.

CORTICEM ASTRICTVM PICE] hoc die
festo relinentur dolia, & amphoræ picato cortice
obturatæ.

B **DEMOVEBIT]** *demouebit,* excudendum cura-
ui, non, vt vulgo legitur, *dimouebit,* quod ita scri-
ptum repererim in tribus libris calamo exaratis.
amphoræ autem dictum pro ab amphora, vt &
Priscian. docet lib. 17. Amphoræ porrò, seu qua-
drantal vini sextarios octo & quadraginta contine-
bat, vt suprâ ex Festo admonuimus.

FVM. BIB. INSTIT.] quæ didicit, vel cœpit
fumum bibere. Arist. lib. 4. *μυτεωρ.* scribit in Arcæ-
dia vinum in vtribus à fumo ita exsiccari, vt biba-
tur abrasum ac defectum. Quod igitur hîc de fu-
mo dicitur, non est referendum ad vini vaporem,
quem fumum Gallica lingua appellamus, qui tem-
pore extenuatur: sed ad eum, quem propriè fu-
mum appellant Latini, quo, vinum maturatur, de
fumoque ac spissum efficitur. cuiusmodi ego nouè
ab hinc annos in Rhætia vidi, cum ex Italia per
Rhætorum finis in comitatu clariss. viti, Fran-
cisci Turnonij Cardinalis in Galliam reuenterer.
id erat annorum quadraginta, vt mihi affirmabat
is, apud quem deuerfabar, ita dura & alta crusta
obductum, vt non, nisi ea ferro rescissa, vinum de-

C **promi posset. atq; id ita crassum erat, vt, nisi multa
aqua dilutum, ac temperatum, neque lique-
ret, neque bibi posset. Amphoram igitur fumum
bibere institutam intellige, quæ cœpta est fieri fu-
mosa: quemadmodum Tibullus cados Falernos
fumosos appellat lib. 2. his versibus, Nunc mihi
fumosos veteris proferte Falernos Consulis, & Chio sol-
uite vincla cado. fiunt enim non vina, sed vala fu-
mosa. M. Tull. in Pison. fumosas imagines: & Ho-
rat. Sat. 2. lib. 2. *pernam fumosam* dicunt: ex quo
veteres intelligimus. vide hac de re plura annota-
tion. ad Od 28. huius libri.**

CONSVLE TVLLO] L. Volcatius Tullus de
signatur, qui fuit consul cum M. Emilio Lepido,
anno ab vrbe condita, 10 c. LXXXVII. Significa-
tur huius vini ætas.

SOSPITIS] salui, & seruati ab arboris illius
casu. Od. 36. libro 1. *Qui nunc Hesperia soppes ab
ultima, & c.*

ET VIGILES LVCERN. PERFER] com-
potationes & cenas sumtuosiores, ac liberaliores
noctu fieri solitas esse cum ex hoc poëta, tum ex
multis alijs scriptoribus intelligere licet. Od. 21.
lib. 3. ad amphoram. *Te liber, & si leta aderit, Ve-
nus, Vinaq; producent lucerna, Dum rediens fugat a-
stra Phœbus.* epistola ad Torq. lib. 1. *Supremo te so-
le domi Torquate manebo.* epist. ad Mæcenatem 3.
lib. 1. *Hoc simul dixit, non cessauere poëta Nocturno
certare mero, putere diurno.* Theognis, *τῷ πνευ δ'
ἐδελοντῶ ἀδρα δὸν οἶνο χεῖρω. Οὐ πάσας νύκτας γίνεταί ἀ-
δρα παθεῖν.* quibus versibus hoc fere significatur: Ei,
qui bibere velit, ministrum semper astare debere,
qui vinum fundat, & pocula ministret: non enim
dari hominibus vt nocteis omneis iucundè & hi-
lariter traducant. Lucret. lib. 2. *Lumina nocturnis
epulis vt suppeditentur.* Athenæus autem lib. 7. o-
stendere volens, cenas nocturnas cuius corpori
vtiliores esse, quàm diurnas, medicum quendam
Daphnum nomine inducit ita loquentem, *ὡφελι-
μώτερά ἐστι φίλιται, πᾶσι παντὶ σώματι πᾶ νυκτερινὰ δειπνα. τὸ
γὰρ σελήνης ἄστρον αἰσθῆς τῆς τροφῆς ἀρμόττει πᾶσι, σπιλι-
κὸν ὑπάρχον. καὶ σῆμα δὲ ἡ πέψις, & c.* id est, vtiliores
sunt omni corpori nocturnæ cenæ. Nam Lunæ
astrum ad cibum concoquendum valde accom-
modatum est, cum vim habeat putrefaciendi. Cō-
coctio autem putrefactione constat. eodem per-
tinet locus ille Horat. Od. 27. lib. 1. *Vino & lucer-
nis Medus acinaces Immane quantum discrepat.* Quin
veteribus non fuisse in vsu prandia, testatur Serui-
us ad illum locum lib. Æn. 4. *Nunc eadem labente
die conuiuia querit.* Ex quo Iuuenalis in Marium
illum, *Exsul ab octaua Marius bibit.*

PROCVL OM. ESTO CLAM. ET IRA]
sic Ode suprâ dicta, lib. 1. *Lenite clamorem sodales,
Et cubito remanete presso.*

COTISONIS] sic reperi scriptum in duobus
Vatic. codicibus, & in Iannoct. Faër. Torn. Ni-
cot. Russ. Cleric. nam vulg. habent, *Cotifontis.* an-
tiquam scripturam confirmat Suetonius in Augu-
sto, his verbis, *M. Antonius scribit, primum eura
[Augustum] Antonio filio suo despondisse Juliam De
in Cotisoni Getarum Regi, quo tempore sibi quoque in-
uicem filiam regis in matrimonium petijset.*

MEDVS INFESTVS SIBI] Medi seditioni-
bus inter se concitantur.

CANTABER SERA DOMITVS] Od. 14.
lib. 4. *Te Cantaber non ante domabitis, Medusque,
& c.* & 6. lib. 2. *Cantabrum indoctum inga ferre nos-
stra.* Cantabros deuicit Agrippa Augusti auspici-
js. epistola ad Iccium lib. 1. *Cantaber Agrippæ
Claud' virtute Neronis Auspicij cecidit.*

LAXO ARCV] id est, abiecto pugnandi con-
silio, armis positis, aut conditis. sic Od. 27. eod.
lib. *& remisso Filius arcu.* & carmine sæculari post
epod. *Condito mitis, placidusque telo.*

NEGLIGENS, NE QVA POP.] videtur a-
liquanto difficilior atque impeditior esse horum
verborum structura. *Parce* (inquit) cum sis priua-
tus, id est, cum magistratum non geras, *nimum
cauere,* quod valet, noli nimis sollicitus esse, ne
qua parte populus Rom. laboreat. ita (inquam)
parce, vt in eo sis negligens. est autem vsitatum

A Horatio cum verbo nomen aliquod epithetum coniungere, quod verbi significationem augeat, aut certe adiuuet, vt Od. 28. lib. 1. *At tu nanta vaga ne parce malignus arena Particulam dare.* quæ locum explicauimus suo loco. simile exemplum est sup. Od. 7. huius lib. *Magnessam Hypolyten dñ fugit abstinens.* & infra hoc eod. lib. Od. 24. *Illic matre carentibus Priuignis mulier temperat innocēs,* id est, in eo se præbet innocentem, quod priuignis temperat: vel eo ipso, quod priuignis temperat, innocens habenda est. & Od. 21. eiusdem libri: *Non ille, quanquam Socraticis madet Sermonibus, te negliget horridus.* & Od. 11. eiusd. lib. *Quod viro clemens misero peperci.* id est, quod clementem me in virum præbui, dum ei parco. & Saty. 6. lib. 2. *Si venor stultus nihil horum, ô si angulus ille, &c.* quorum verborum explicationem ad suum locum referuare malo. & Od. 13. lib. 4. *Ludisque & bibis impudens.* & Od. 16. Epod. *Credula nec flauos timeant armenta leones.* & epist. 2. lib. 1. *Rusticus expectat dum defluat amnis.* & epist. ad Iul. Florum lib. 2. *quod Expectata tibi non mittam carmina mendax.* & epist. de arte poet. *an omnes Vifuros peccata putem mea tutus, & extra Spem venia cautus?* & Saty. 6. lib. 2. *laudat Arelli Sollicitas ignarus opes.* & Od. 8. lib. 4. *Donarem pateras, grataque cōmodus Censorine meis era sodalibus.*

B ET DONA PRÆSENTIS] suadet his verbis, vt in diem viuat, vt Od. 16. lib. 2. *Latus in præsens animus, quod vltra est, Oderit curare.* ad quem locum plura hac de re diximus.

R A P E] sic habent quattuor libri manu scripti, non vt vulg. *cape.* sic locutus est Oda 13. epod. *rapiamus amici Occasionem de die, &c.* ad quem locum vide quæ sunt à nobis annotata.

L I N Q V E S E V E R A] omitte res serias, & nimiam curam, cogitationemque requirentes.

Ode 9.

Dialogus Horatij & Lydæ.

HO. **D**onec gratus eram tibi,
Nec quisquã potior brachia
candidæ

C **C**eruici iuuenis dabit:
Persarum vigui rege beatior.

LY. **D**onec non alia magis
Arsisti, neque erat Lydia post
Chloen:

Multi Lydia nominis
Romana vigui clarior Ilia.

HO. **M**enunc Thressa Chloë regit,
Dulceis docta modos, & citharæ sciēs:
Pro qua non metuam mori,
Si parcent animæ fata superstiti.

LY. **M**e torret face mutua

Thurini Calais filius Ornithi:
Pro quo bis patiar mori,
Si parcent puero fata superstiti.
HO. **Q**uid, si prisca redit Venus?
Diductosque iugo cogit æneō?
Si flaua excutitur Chloë?
Reiectæq; patet ianua Lydiæ?
LY. **Q**uamquam sidere pulchrior
Ille est: tu leuior cortice, & improbo
Iracundior Adria:
Tecum viuere amem: tecum obeam
libens.

DONEC GRATVS ER.] hæc Oda est *αἰτιώδων*. id est, constat mutua responsione.

NEC QVISQVAM POTIOR] quem pluris faceres, vt infr. Od. 15. epod. *Nec feret assiduas potiori te dare nocteis:* & Sat. 5. lib. 2. *ultra Penelopen facilis potiori trade.*

NON ALIA MAGIS ARSISTI] sic habent codices antiqui, Faëni, Vrsini, Tor. duo Vatic. Russ. vnus Cleric. Nicor. & ita loquitur Od. 14. epod. *Non aliter Samio dicunt arfisse Bathyllo Anacreonta Teium.* Idem Od. xi. lib. 4. *Non enim posthac alia calebo Femina.* & Od. 9. lib. 4. sine vlllo casu. alij, ita vt vulg. *Non aliam, &c.* quo modo & Virgil. loquitur, *Alex. Formosum pastor Corydon ardebat Alexim.*

NEQVE ERAT LYDIA POST] neque ego posteriore eram loco apud te, quam Chloë: vel, neque Chloën mihi anteponebas.

I L I A] Numitoris filia, Romuli matre: vt Od. 8. lib. 4. *Quid foret Ilia, Manortisque puer, &c.* cōmemorat & Oda 2. lib. 1. *Ilia dum se nimium querenti, &c.* & sat. 2. lib. 1. *Ilia & Egeria est,*

R E G I T] mihi imperat, ego ei seruiuo tanquam dominae. sic Oda 24. eiusd. lib. *Nec dotata regit virum Coniux.*

E T C I T H A R Æ S C I E N S] sic loquitur Od. 15. lib. 1. & *Sthenelus sciens pugna.*

P R O Q V A N O N M E T V A M M O R I] pro qua libenter mortem oppetam: pro qua, quin moriar, non recusabo. de verbo metuendi lege annot. ad Odam 2. lib. 2.

S I P A R C E N T A N I M Æ] si modò mea morte assequar, vt sit mihi superstes, & immortalis.

M E T O R R E T F A C E M U T V A] amore mutuo. nemini autem sunt inaudite Cupidinis faces. torret autem, id est, vrit. sic Od. 19. eiusdem lib. *Me lentus Glicera torret amor mea.* & Oda 1. lib. 4. *Si torrere iecur quaris idoneum.*

P R O Q V O B I S P A T I A R M O R I] his verbis sui in Calaim amoris magnitudinem declarat, cum bis mori tamen possit nemo. Nam (vt est apud Athen. lib. 8.) *ἀθάνατος ὁ θάνατος ἐστίν, ἀναξὶς δὲ τὸ θάνατον.* id est, immortalis mors est, si quis semel mortuus fuerit.

D I D U C T O S.